

## РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ (вибіркова)

**Рівень вищої освіти** – другий (магістерський) рівень

**Освітньо-професійна програма:** «Охорона, відтворення та раціональне використання гідробіоресурсів»

**Спеціальність:** Н5 «Водні біоресурси та аквакультура»

**Курс навчання:** 1 рік навчання, 1 семестр

**Кількість кредитів:** 3 кредити ЄКТС.

**Мова викладання:** українська

**Дні, час, місце:** вул. Львівська, буд. 15, НЛК №2, за розкладом

**Консультації:** вул. Львівська, буд. 15, НЛК №2, к. 707, щотижнево за розкладом

### СИЛАБУС

|                              |                                                                                                                |
|------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Викладачі:</b>            | кандидат географічних наук, доцент кафедри екологічного права і контролю<br><i>Бургаз Олексій Анатолійович</i> |
| <b>Кафедра:</b>              | водних біоресурсів та аквакультури                                                                             |
| <b>Контактна інформація:</b> | <a href="mailto:alexburgaz84@gmail.com">alexburgaz84@gmail.com</a>                                             |

### КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися через вказаний e-mail та очні зустрічі на консультаціях.

### АНОТАЦІЯ КУРСУ

**Метою дисципліни є:** формування у здобувачів системного розуміння принципів збалансованого використання природних ресурсів, засад екологічної безпеки та сталого розвитку, а також набуття знань і практичних навичок з оцінювання впливу господарської діяльності на стан водних екосистем і розробки природооощадних технологій у сфері аквакультури.

**Завданням дисципліни є:** формування знань про концепцію сталого розвитку та її реалізацію у сфері природокористування; вивчення принципів і методів раціонального використання природних ресурсів; ознайомлення з нормативно-правовими основами раціонального природокористування; формування навичок аналізу стану природного середовища та оцінки

екологічних ризиків; засвоєння методів планування природоохоронних заходів та управління природними ресурсами; виховання екологічної культури, професійної відповідальності й екологічно орієнтованого мислення.

***Пререквізити:*** вивчення дисципліни ґрунтується на знаннях з екології, біології водних організмів, гідроекології, хімії води та екологічного права, що забезпечують розуміння структури й функціонування природних екосистем і створюють основу для усвідомлення принципів раціонального використання природних ресурсів.

***Постреквізити:*** формує базу для розуміння закономірностей раціонального використання природних ресурсів і механізмів екологічного управління створює основу для подальшого вивчення спеціальних дисциплін у галузі водних біоресурсів та аквакультури.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

*знати:*

- ✓ Теоретичні засади раціонального природокористування та сталого розвитку.
- ✓ Правові, економічні й екологічні механізми регулювання природокористування.
- ✓ Методи оцінки екологічного стану довкілля.
- ✓ Шляхи оптимізації використання природних ресурсів у системі аквакультури.
- ✓ Заходи з попередження деградації водних екосистем.

*вміти:*

- ✓ Аналізувати екологічний стан природних і штучних водойм.
- ✓ Визначати рівень антропогенного навантаження на екосистеми.
- ✓ Застосовувати принципи сталого природокористування у практичній діяльності.
- ✓ Розробляти та обґрунтовувати природоохоронні заходи.
- ✓ Оцінювати ефективність використання природних ресурсів у галузі аквакультури.

## ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Курс буде викладений для очної та заочної форм навчання: лекції (16 год. / 6 год.) та практичні заняття (14 год./ 4 год.), організація самостійної роботи здобувачів (60 год. / 80 год.).

### *Зміст навчальної дисципліни:*

| Тема                                                                                                                                                                     | Зміст                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Форми робіт                                                                                                                                          |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Змістовий модуль 1.</b> Теоретичні основи та правові засади раціонального природокористування                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                      |
| <b>Тема 1.</b> Сутність, мета та завдання раціонального природокористування.<br><br><b>ПР 1</b> Аналіз стану природокористування у водогосподарському комплексі України. | <p>Розглядаються поняття та види природокористування. роль водних біоресурсів у структурі природокористування, основні проблеми використання природних ресурсів, поняття екологічного балансу та сталого розвитку.</p> <p>Ознайомитись із сучасними тенденціями використання водних ресурсів, визначити основні екологічні проблеми у сфері рибного господарства та аквакультури.</p> | <p>Опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу</p> <p>Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт</p>  |
| <b>Тема 2.</b> Нормативно-правове забезпечення раціонального природокористування в Україні.<br><br><b>ПР 2</b> Оцінка екологічного стану водних екосистем.               | <p>Огляд законодавчих і нормативних документів: Водний кодекс, Закон «Про охорону навколишнього природного середовища», інші галузеві акти. Міжнародні угоди з охорони водних екосистем. Механізми правового регулювання природокористування.</p> <p>Навчитись використовувати показники якості води для визначення рівня забруднення та екологічного потенціалу водойм.</p>          | <p>Опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу;</p> <p>Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт</p> |
| <b>Тема 3.</b> Концепція сталого розвитку та її реалізація у                                                                                                             | Сутність, принципи й напрями реалізації концепції сталого розвитку. Інтеграція сталого розвитку у водне господарство та                                                                                                                                                                                                                                                               | Опрацювання лекційного та додаткового,                                                                                                               |

| Тема                                                                                                                                                                                              | Зміст                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Форми робіт                                                                                                                                   |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| сфері природокористування.<br><br><b>ПР 3</b> Розрахунок антропогенного навантаження на водні екосистеми.                                                                                         | аквакультуру. Показники сталості природокористування.<br><br>Визначити джерела забруднення, обчислити рівень навантаження та оцінити вплив господарської діяльності на стан біоресурсів.                                                                                                                                                          | довідкового матеріалу;<br><br>Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт                                        |
| <b>Змістовий модуль 2. Методи, механізми та управління у сфері природокористування</b>                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                               |
| <b>Тема 4.</b> Економічні та екологічні механізми природокористування.<br><br><b>ПР 4</b> Економічна оцінка природних ресурсів і методи визначення збитків від порушення природного середовища.   | Розглядаються поняття екологічного менеджменту, економічні стимули раціонального природокористування, принцип «забруднювач платить», методи оцінки економічної ефективності природоохоронних заходів.<br><br>Ознайомитись із методиками грошової оцінки водних ресурсів і розрахунку економічних збитків від нераціонального природокористування. | Опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу;<br><br>Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт |
| <b>Тема 5.</b> Екологічне управління та оцінка ефективності використання природних ресурсів.<br><br><b>ПР 5</b> Розробка заходів із раціонального використання водних біоресурсів в аквакультурі. | Розглядаються методи аналізу стану природного середовища, показники екологічної ефективності, системи екологічного моніторингу та контролю за використанням природних ресурсів.<br><br>Сформувати навички планування природооохоронних технологій та управління стійкістю аквакультурних систем.                                                  | Опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу<br><br>Пояснення, дискусії; виконання                                            |

| Тема                                                                                                                                                                                                                                        | Зміст                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Форми робіт                                                                                                                                         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | практичних робіт, захист практичних робіт                                                                                                           |
| <p><b>Тема 6.</b> Сучасні технології та підходи до раціонального використання водних біоресурсів в аквакультурі.</p> <p><b>ПР 6</b> Розробка локальної програми сталого природокористування для рибного господарства (проектна робота).</p> | <p>Розглядаються екологічно орієнтовані технології у рибному господарстві, біотехнічні методи відновлення водних біоресурсів, управління екологічними ризиками в аквакультурі, приклади найкращих практик сталого водокористування.</p> <p>Узагальнити знання шляхом створення моделі екологічно збалансованого використання водних ресурсів.</p> | <p>Опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу</p> <p>Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт</p> |

### ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Царенко О. М., Несветов О. О., Кадацький М. О. Основи екології та економіка природокористування: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2020, 592 с.
2. Бондар О.І., Новосельська Л.П., Іващенко Т.Г. Основи біологічної безпеки (екологічна складова): навчальний посібник. стереотипне видання. 2018. 372 с.
3. Сапко О.Ю. Раціональне природокористування: конспект лекцій. Одеса: ОДЕКУ, 2018. 115 с.
4. Ніколайчук Т. О. Взаємозв'язок національної природно-заповідної свідомості як суспільного феномену та раціонального природокористування. *Економіка та держава*. 2018. № 6. С. 105–112.

### ДОДАТКОВА

1. Галушкіна Т. П., Грановська Л. М., Кисельова Р. А. Екологічний менеджмент та аудит: навчальний посібник. Херсон: Олді-Плюс, 2019. 455 с.
2. Волкова Л.А. Природокористування: навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2010. 172 с.

3. Офіційний сайт Міністерства екології і природних ресурсів України URL: <https://mepr.gov.ua/>

4. Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21 2010 року N2818- VI. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>

### ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Репозитарій ОНУ імені І.І. Мечникова <https://dspace.onu.edu.ua/home>
2. Репозитарій факультету ФГМіЕ <http://eprints.library.odku.edu.ua>
3. Бібліотека ОНУ імені І.І. Мечникова <http://lib.onu.edu.ua/>
4. ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ З РОЗВИТКУ МЕЛІОРАЦІЇ, РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРОДОВОЛЬЧИХ ПРОГРАМ [https://darg.gov.ua/\\_dijalnistj\\_0\\_214\\_menu\\_0\\_1.html](https://darg.gov.ua/_dijalnistj_0_214_menu_0_1.html)
5. ФАО 2025 <https://www.fao.org/>

### ОЦІНЮВАННЯ

*Форма підсумкового контролю – залік.*

Проведення контролю результатів навчання здобувачів відбувається відповідно до Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова (2022 р.)

[https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-kontrol\\_2022.pdf](https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-kontrol_2022.pdf)

### ПОЛІТИКА КУРСУ

**Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов’язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Відпрацювання пропущених занять має бути регулярним за домовленістю з викладачем у години консультацій. Порядок та умови навчання регламентуються до Положення про організацію освітнього процесу в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова (2024 р.) [https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/Pro\\_organizaciiu\\_osvit\\_procesu\\_2024.pdf](https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/Pro_organizaciiu_osvit_procesu_2024.pdf)

**Політика щодо дедлайнів та перескладання:** слід дотримуватися запропонованих у розкладі термінів складання сесії; перескладання відбувається відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова ( 2024 р.) [https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozhennya/Pro\\_organizaciiu\\_osvit\\_procesu\\_2024.pdf](https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozhennya/Pro_organizaciiu_osvit_procesu_2024.pdf))

**Політика академічної доброчесності:** регламентується «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова» (polozhennya-antiplagiat-2021.pdf (onu.edu.ua))

**Використання комп'ютерів/ телефонів на занятті:** під час занять не дозволяється користуватися мобільними телефонами, які попередньо мають бути переведені у беззвучний режим. Електронні пристрої використовуються лише за умов наявності відповідної вимоги в навчальному завданні.

**Комунікація:** Всі робочі оголошення або надсилаються через старосту академгрупи на електронну пошту, або через чат академгрупи у Viber. Студенти мають регулярно перевіряти повідомлення і вчасно на них реагувати.